

കേരള നിയമസഭാ നടപടികൾ

പത്താം കേരള നിയമസഭ

പതിനാറാം സമ്മേളനം

2001 ഫെബ്രുവരി 16, വെള്ളി

വാല്യം 113]

ഔദ്യോഗിക റിപ്പോർട്ട്

[നമ്പർ 2

നിയമസഭ 2001 ഫെബ്രുവരി മാസം 16-ാം തീയതി വെള്ളിയാഴ്ച രാവിലെ 9 മണിക്ക് ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കർ ശ്രീ. എം. വിജയകുമാറിന്റെ അധ്യക്ഷതയിൽ നിയമസഭാ ഹാളിൽ യോഗം ചേർന്നു.

ചരമോപചാരം

പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണം സംബന്ധിച്ച്

മി. സ്പീക്കർ: ഓർഡർ.... ഓർഡർ..... പത്താം കേരള നിയമസഭയിൽ നമ്മുടെ സഹപ്രവർത്തകനായിരുന്ന പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണവാർത്ത അതീവ ദുഃഖത്തോടെയാണ് നാം ശ്രവിച്ചത്. പി. ആർ. കുറുപ്പിനെക്കുറിച്ചുള്ള തപ്തസ്മരണകൾ നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന അന്തരീക്ഷത്തിലാണ് ഇന്നത്തെ സമ്മേളനം ചേരുന്നത്. കഷ്ടപ്പാടുകളെയും പരീക്ഷണങ്ങളെയും അതിജീവിച്ച് രാഷ്ട്രീയ രംഗത്ത് ജയിച്ച് ഉയർന്ന, കരുത്തനായ പടയാളിയായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. 2001 ജനുവരി 17-ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിര്യാണത്തോടെ സജീവവും ആദർശനിഷ്ഠവുമായ ആറു പതിറ്റാണ്ടിന്റെ സംഭവബഹുലമായ രാഷ്ട്രീയ ജീവിതത്തിന് വിരാമമായി. 1957-ലെ ഒന്നാം കേരള നിയമസഭ മുതൽ പത്താം കേരള നിയമസഭവരെ, ചുരുങ്ങിയ ഇടവേളകളിലൊഴികെ അദ്ദേഹം നിയമസഭയിൽ അംഗമായിരുന്നു.

രണ്ടുവട്ടം അദ്ദേഹം മന്ത്രിയായി സേവനമനുഷ്ഠിച്ചു. 1967-ൽ ഇ.എം.എസ്. നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ രൂപീകൃതമായ മന്ത്രിസഭയിൽ സഹകരണ-ജലസേചന-ദേവസ്വം വകുപ്പുകളുടെ ചുമതലക്കാരനായിരുന്നു. കേരളത്തിനാകെ ആവശ്യമായ ഒരു സഹകരണ നിയമം സഭയിൽ അവതരിപ്പിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിഞ്ഞു. ആ നിയമസഭ പാസ്സാക്കിയെടുത്ത ആദ്യത്തെ ബില്ലായിരുന്നു അത്. അപ്രധാനമെന്ന് പലരും കരുതിയിരുന്ന സഹകരണപ്രസ്ഥാനവും സഹകരണവകുപ്പും ജനശ്രദ്ധയാകർഷിച്ചത് ആ നടപടിയോടെയാണ്.

952/2010

രണ്ടാമത്തെ പ്രാവശ്യം അദ്ദേഹം മന്ത്രിയാകുന്നത് ഇന്നത്തെ ഗവൺമെന്റിൽ വനം-ഗതാഗത വകുപ്പുകളുടെ ചുമതലക്കാരനായിട്ടാണ്. രണ്ടുവസരങ്ങളിലും തന്നിലർപ്പിച്ച കർത്തവ്യം പ്രശംസനീയമായി നിറവേറ്റുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിഞ്ഞു. കണ്ണൂർ ജില്ലയിൽ പാനുരിനടുത്തുള്ള പുത്തൂരിൽ 1915 സെപ്റ്റംബർ 30-നാണ് പുത്തൻപുരയിൽ രാമുണ്ണിക്കുറുപ്പ് എന്ന. പി. ആർ. കുറുപ്പ് ജനിച്ചത്. എട്ടാം ക്ലാസ്സ് പാസ്സായശേഷം ഒൻപതുമാസക്കാലം പുത്തൂർ എലിമെന്ററി സ്കൂളിൽ അൺട്രെയിൻഡ് അദ്ധ്യാപകനായി ജോലി നോക്കി. പിന്നീട് കണ്ണൂർ ഗവൺമെന്റ് ട്രെയിനിംഗ് സ്കൂളിൽനിന്നും ടി.ടി.സി. പാസ്സായി. അതിനുശേഷം മട്ടന്നൂർ, പാനൂർ, മൊകേരി സ്കൂളുകളിൽ അദ്ധ്യാപകനായി ജോലിനോക്കി. സ്വാതന്ത്ര്യസമരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടതിന് പലവട്ടം സ്കൂളിൽനിന്നും പുറത്താക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അദ്ധ്യാപക പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെയാണ് പൊതുപ്രവർത്തനരംഗത്തേയ്ക്ക് പി. ആർ. കുറുപ്പ് പ്രവേശിച്ചത്. മഹാത്മാഗാന്ധി കണ്ണൂർ സന്ദർശിക്കുമ്പോൾ പി. ആർ. കുറുപ്പ് ട്രെയിനിംഗ് സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥിയായിരുന്നു. മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ പ്രസംഗം നേരിട്ട് കേൾക്കാനിടവന്ന പി. ആർ. കുറുപ്പ് എല്ലാം മറന്ന് രാഷ്ട്രീയത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കുകയായിരുന്നു. നല്ലൊരു വാഗ്മിയും, എഴുത്തുകാരനും, മികച്ച കായികാഭ്യാസിയുമായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. നല്ലൊരു നാടക രചയിതാവും സംവിധായകനും അഭിനേതാവുമായിരുന്ന പി. ആർ. കുറുപ്പ് വോളി, ബാസ്ക്കറ്റ് ബോൾ, ബാറ്റ്മിന്റൺ എന്നീ കളികളിലും ശോഭിച്ചു. ജയപ്രകാശ് നാരായണന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി രൂപീകരിച്ചപ്പോൾ പി. ആർ. കുറുപ്പ് അതിന്റെ സജീവപ്രവർത്തകനും നേതാവുമായി മാറി. കേരളത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽ പി. എം. കുഞ്ഞിരാമൻ നമ്പ്യാർക്കൊപ്പം പ്രധാന പങ്കുവഹിച്ചു. 1954-ൽ കുടിയാൻ ബില്ലിലെ വ്യവസ്ഥകൾക്കെതിരെ ഉദ്യമയിൽ നിന്ന് മദ്രാസ് അസംബ്ലിയിലേയ്ക്ക് ജാഥ നയിക്കുകയും നിരോധനം ലംഘിച്ച് പ്രകടനം നടത്തുകയും ചെയ്തു. കിസാൻ മസ്ദൂർ പ്രജാ പാർട്ടിയും സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടിയും ലയിച്ച് പ്രജാ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി രൂപീകൃതമായപ്പോൾ കുറുപ്പ് പി. എസ്. പി.യുടെ സംസ്ഥാന എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റി അംഗമായി. 1957-ൽ ഒന്നാം കേരള നിയമസഭയിലേയ്ക്കുള്ള തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ഇൻഡ്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസിന്റെയും ഇൻഡ്യൻ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുടേയും സ്ഥാനാർത്ഥികളെ പരാജയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണ് കുത്തുപറമ്പ് നിയോജക മണ്ഡലത്തിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടത്. അക്കാലത്ത് കാട്ടാമ്പള്ളി സമരത്തിൽ പങ്കെടുക്കുകയും ജയിൽശിക്ഷയനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. 1960-ൽ കുത്തു പറമ്പ് മണ്ഡലത്തിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം റെക്കോർഡ് ഭൂരിപക്ഷത്തിൽ വിജയം വരിച്ചു. സംയുക്ത സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി രൂപീകരിച്ചപ്പോൾ അതിൽ സജീവ പ്രവർത്തകനായി മാറി. 1965-ൽ അദ്ദേഹം പെരിങ്ങാളം നിയോജകമണ്ഡലത്തിൽ നിന്ന് കേരള നിയമസഭയിലേയ്ക്ക് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. 1967-ലെ തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ഇടതുപക്ഷകക്ഷികൾ നേതൃത്വം നൽകിയ സപ്തകക്ഷി മുന്നണിയിൽ എസ്.എസ്.പി.യും ഒരു ഘടകകക്ഷിയായിരുന്നു. അന്ന് പെരിങ്ങാളം നിയോജക മണ്ഡലത്തിൽനിന്ന് വിജയിച്ച കുറുപ്പ് ഇ.എം.എസ്.ന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ

രൂപീകൃതമായ മന്ത്രിസഭയിൽ അംഗമായി. 1977, 1987, 1996 എന്നീ വർഷങ്ങളിലും അദ്ദേഹം പെരിങ്ങളത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയായിരുന്നു. പത്താം കേരള നിയമസഭയിൽ ജനതാദൾ പാർലമെന്ററി പാർട്ടി നേതാവെന്ന നിലയിലും 1999 ജനുവരി 9-ാം തീയതി സ്ഥാനമൊഴിയുംവരെ വനവും ഗതാഗതവും വകുപ്പുമന്ത്രി എന്ന നിലയിലും പ്രശംസനീയമായ പ്രവർത്തനമാണ് അദ്ദേഹം കാഴ്ചവച്ചത്. അദ്ദേഹം നൽകിയ സഹകരണവും പ്രകടിപ്പിച്ച സന്മനോഭാവവും ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഞാൻ സന്തോഷപൂർവ്വം സ്മരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു രാഷ്ട്രീയനേതാവ് മാത്രമല്ല മികച്ച ഒരു ഗ്രന്ഥകാരനും കലാപ്രവർത്തകനുമായിരുന്നു. 'എന്റെ നാടിന്റെ കഥ എന്റെയും' 'ആത്മനേയ സന്ദേശം' എന്നീ കൃതികൾ അദ്ദേഹത്തിന്റേതായുണ്ട്. എന്നും വിവാദ നായകനായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. തനിക്ക് ശരിയെന്നു തോന്നുന്ന നിലപാടിൽ അദ്ദേഹം ഉറച്ചുനിന്നു. പ്രതിസന്ധികളെ അചഞ്ചലമായി നേരിടാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവ് വിമർശകരിൽപ്പോലും മതിപ്പുളവാക്കി. പി. ആറിന്റെ ആത്മാർത്ഥതയെ ആർക്കും ചോദ്യം ചെയ്യാൻ ആവുമായിരുന്നില്ല. ആറു ദശാബ്ദക്കാലം നീണ്ട രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനത്തിനിടയ്ക്ക് എന്നും അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധാകേന്ദ്രമായി തുടർന്നു. പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ വിയോഗം ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് മൊത്തത്തിലും ഈ സഭയ്ക്ക് പ്രത്യേകിച്ചും അനല്പമായ നഷ്ടമാണ് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

മുഖ്യമന്ത്രി (ശ്രീ. ഇ. കെ. നായനാർ): സ്പീക്കർ സർ, പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണം നമ്മുടെ സഭയ്ക്കും കേരളത്തിന് പ്രത്യേകിച്ചും തീരാന്ഷ്ടമാണ്. സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിൽക്കൂടി അദ്ദേഹം മുന്നോട്ടുവരികയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അത് അങ്ങ് പരാമർശിച്ചു. 1934-ൽ ജയപ്രകാശ് നാരായൺ കോൺഗ്രസ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി സംഘടിപ്പിച്ചു. അതിന്റെ വളർച്ചയുടെ ഘട്ടത്തിൽ അന്ന് കേരളത്തിലും സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി സംഘടിപ്പിച്ച് ഇ.എം.എസ്. അതിന്റെ അഖിലേന്ത്യാ ജോയിന്റ് സെക്രട്ടറിയായി. ആ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെ അദ്ദേഹം വളർന്നുവരികയും ഒരു ധീരനായ പടയാളി എന്ന നിലയ്ക്ക് നമ്മുടെ രാജ്യത്തെ സ്വാതന്ത്ര്യ പ്രസ്ഥാനത്തിനു വേണ്ടി പോരാടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ മന്ത്രിസഭയിൽതന്നെ അദ്ദേഹം വനവും ഗതാഗതവും വകുപ്പുമന്ത്രിയായി പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ പ്രവർത്തനത്തിലൊക്കെ അദ്ദേഹം ഊർജ്ജസ്വലനായി പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. യാതൊരു അഭിപ്രായ വ്യത്യാസവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വ്യത്യസ്ത അഭിപ്രായങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്ത് വളരെവേഗം പരിഹരിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന ഒരു സഹപ്രവർത്തകനായിരുന്നു പി.ആർ.കുറുപ്പ്. മാത്രമല്ല പുറത്ത് അദ്ദേഹം അവരുടെ പാർട്ടിയിലെ ഒരു വിവാദപുരുഷനായിരുന്നു. പുറത്ത് ധീരമായ പോരാട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരിഞ്ചുപോലും ഒരു കാര്യത്തിലും പിന്നോട്ട് നിന്നിരുന്നില്ല. ഒരു കായികാഭ്യാസി ആയിരുന്നു എന്ന് അങ്ങ് പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. അദ്ദേഹം നമ്മുടെ രാജ്യത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്തസേവനങ്ങളെ ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നു. ദേശ സേവനത്തിന്റെ പാതയിൽ ധീരപൂർവ്വം മുന്നോട്ടു സഞ്ചരിച്ച ആ പടനായകന് ഒരിക്കൽക്കൂടി ആദരാഞ്ജലി അർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഈ സഭയ്ക്കുള്ള അനുസ്മരണ ഞാൻ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. നമസ്കാരം.

ശ്രീ. ജി. കാർത്തികേയൻ : ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കർ സർ, അങ്ങും ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയും പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരങ്ങളോട് പൂർണ്ണമായി ഞാനും യോജിക്കുന്നു. അങ്ങ് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ ദീർഘകാലം നമ്മുടെ സഭയ്ക്കകത്തും പുറത്തും രാഷ്ട്രീയത്തിൽ സജീവ സാന്നിധ്യമായിരുന്നു അന്തരിച്ച പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റേത്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിന്റെ കൊടുങ്കാറ്റ് എന്നുതന്നെയാണ് അദ്ദേഹം ദിവംഗതനായപ്പോൾ പലരും ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചത്. കേരളത്തിൽ ഒരു പക്ഷെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിനു ഏറ്റവുമധികം അടിത്തറയുള്ള മണ്ണായി തന്റെ പ്രസ്ഥാനത്തെ മാറ്റാൻ കഴിഞ്ഞത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വാസങ്ങളോടുള്ള കടുത്ത പ്രതിബദ്ധതയും സ്നേഹവും കൊണ്ടായിരുന്നു. ഓരോ കാലഘട്ടത്തിനുമനുസരിച്ചുള്ള വീക്ഷണം എന്നുള്ളതായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രത്യയശാസ്ത്രം. സഹകരണമേഖല ഇന്ന് നമ്മുടെ ജീവിതത്തിന്റെ മുഖ്യധാരയിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു പ്രസ്ഥാനമായി മാറിയിരിക്കുന്നു. അത്തരം ഒരു അവസ്ഥ ഇല്ലാതിരുന്ന ഘട്ടത്തിൽത്തന്നെ വിശദമായ ഒരു സഹകരണ നിയമം അദ്ദേഹം മന്ത്രിയായിരിക്കുമ്പോൾ കൊണ്ടു വന്നിട്ടുണ്ട്. അങ്ങും ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയും സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ അദ്ദേഹം വിവാദങ്ങൾക്ക് നടുവിലായിരുന്നു. ആ വിവാദങ്ങൾക്ക് നടുവിൽ നിന്നുകൊണ്ട് നേട്ടങ്ങൾ കൊയ്യുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അദ്ദേഹം എടുക്കുന്ന നിലപാട് ചിലപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉയർച്ചയ്ക്കും താഴ്ചയ്ക്കും കാരണമായിട്ടുണ്ട്. അന്ന് ദേശീയ പ്രസ്ഥാനമായിരുന്ന കോൺഗ്രസിൽ തുടങ്ങി സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനം രൂപീകരിച്ചപ്പോൾ അതിലേയ്ക്ക് മടങ്ങി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ തട്ടകമായ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിൽ തുടരുന്നു. ഒരു ഘട്ടത്തിൽ മാത്രമാണ് അദ്ദേഹം തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ പരാജയപ്പെട്ടത്. ഞാൻ ഇനി നിയമസഭയിലേയ്ക്ക് ഇല്ലെന്ന് പറഞ്ഞെങ്കിലും വീണ്ടും അദ്ദേഹം തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുകയും മന്ത്രി ആകുകയും ചെയ്തു. അത്ഭുതകരമായ ഒരവസ്ഥ, ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെ കോൺഗ്രസ്സിലേയ്ക്ക് വരുകയും കേരളത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിനു നിർണ്ണായക പങ്കുവഹിക്കുകയും നേതൃത്വം വഹിക്കുകയും ചെയ്ത പി. ആർ. കുറുപ്പ് ഒരു ഘട്ടത്തിൽ ആത്മീയ പ്രഭാഷണം നടത്തുന്ന കേരളത്തിലെ പ്രമുഖനായ ഒരാളായി മാറിയത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യത്യസ്ത മുഖത്തിന്റെ വേറൊരു ഭാഗമായിരുന്നു. വടക്കൻമലബാർ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തര കേരളം ധാരാളം മിത്തുകളുടെ നാടാണ്. ഒരുപാട് കഥകൾ പറഞ്ഞുകേട്ടും പാണന്മാർ പാടിയും മനസ്സിൽ കൊണ്ടുനടക്കുന്ന ഒരവസ്ഥ മലബാർ ഭാഗത്ത് ഇന്നുണ്ട്. ആരോമൽ ചേകവരും തച്ചോളി ഒതേനക്കുറുപ്പും അതിന്റെ ഒരു ഭാഗം മാത്രമാണ്. ജനാധിപത്യ കേരളത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വന്തം പ്രസ്ഥാനത്തിൽ പ്രമാണിമാർ അല്ലെങ്കിൽപ്പോലും ആളുകൾ പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ വീരകഥ പറയുന്നത് നമുക്ക് എല്ലാപേർക്കും അറിയാം. ഒരു മിത്തുപോലെ ആ പ്രദേശത്ത് അദ്ദേഹം നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു എന്നുള്ളതാണ് സത്യം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം ബഹുമാനപ്പെട്ട അങ്ങും മുഖ്യമന്ത്രിയും സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ വിവാദമുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. അതിന്റെ തലകളും ഓളങ്ങളും ഇളക്കി വിട്ടിരുന്നെങ്കിലും അദ്ദേഹം രാഷ്ട്രീയ നേതാവ് എന്ന നിലയിൽ, മികച്ച വാഗ്മി, ഗ്രന്ഥകാർത്താവ്, സഹകാരി

എന്നതിനൊക്കെ ഉപരി തനിക്ക് ശരിയെന്ന് തോന്നുന്ന എന്തിനോടും ഒരു കോംപ്രൈമസും ഇല്ലാത്ത വ്യക്തി എന്ന നിലയിൽ തീർച്ചയായും അനുകരണീയമായ വ്യക്തിത്വം അദ്ദേഹത്തിൽ കുടികൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്മരണയ്ക്ക് മുൻപിൽ ഞാൻ ആദരാജ്ഞലികൾ അർപ്പിക്കുന്നു. അങ്ങും സഭാ നേതാവും പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരങ്ങളോട് ഒരിക്കൽകൂടി പൂർണ്ണമായും യോജിക്കുന്നു.

റവന്യൂ വകുപ്പുമന്ത്രി (ശ്രീ. കെ. ഇ. ഇസ്മയിൽ) : സർ, പി. ആർ. കുറുപ്പ് കാലഘട്ടത്തിന്റെ ഒരു ഇതിഹാസമായിരുന്നു എന്ന് പറയപ്പെടുന്നുണ്ട്. അങ്ങും ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയും ബഹുമാനപ്പെട്ട ജി. കാർത്തികേയനും പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരത്തോട് ഞാനും യോജിക്കുന്നു. വളരെ ചെറുപ്പത്തിൽ അധ്യാപക പ്രവർത്തന കാലഘട്ടത്തിൽനിന്നുതന്നെ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ആകൃഷ്ടനായി സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെ, കോൺഗ്രസ്സിലൂടെ അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിക്കുകയും ഒരു പ്രത്യേക പ്രവർത്തന ശൈലിയുടെ ഉടമ എന്ന നിലയിൽ തന്റേതായ സാമ്രാജ്യം കെട്ടിപ്പടുക്കുകയും ചെയ്തു. അതിന്റെ ഭാഗമായി കേരളത്തിലെ പ്രബല രാഷ്ട്രീയ ശക്തികളെ മുഴുവൻ വെല്ലുവിളിച്ചുകൊണ്ട് കോൺഗ്രസ്സിനെയും കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിയേയും പരാജയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരു പ്രാവശ്യം അദ്ദേഹത്തിനു ആ പ്രദേശത്തെ ജനപിന്തുണ ആർജ്ജിക്കുവാൻ അവസരമുണ്ടായി. തന്റേതായ പ്രത്യേക പ്രവർത്തന ശൈലിയിലൂടെ ഒരുപാട് അനുയായികളെ സൃഷ്ടിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞതോടൊപ്പംതന്നെ ധാരാളം എതിരാളികളെയും സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. ന്യൂനതകൾ എന്തുണ്ടെങ്കിലും തന്റെ പ്രത്യേക ശൈലിയുമായിത്തന്നെ മുന്നോട്ടുപോകും എന്ന നിശ്ചയദാർഢ്യക്കാരനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. അക്ഷരാർത്ഥത്തിൽ വടക്കേ മലബാറിലെ ആരോമൽച്ചേവകരുടെ അപദാനങ്ങൾ പാടുന്ന പാണരെപ്പോലെ വടക്കേ മലബാറിലെ പാന്നൂരിലെ പടക്കുറുപ്പായി അറിയപ്പെടുന്ന ആളാണ് അദ്ദേഹം. അതിന് ധാരാളം ഗുണങ്ങളും ദോഷങ്ങളുമുണ്ട്. കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ വളരെ ശക്തിയായിത്തന്നെ എതിർക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇടതു പ്രസ്ഥാനങ്ങളുമായും കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുമായും വളരെ അടുത്തു പ്രവർത്തിക്കേണ്ട അവസരം അടുത്ത കാലങ്ങളിൽ ഉണ്ടായി. എന്തായാലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തന ശൈലിയിലൂടെ ഒരു വലിയ ആരാധകവൃന്ദത്തെ, അനുചരവൃന്ദത്തെ സൃഷ്ടിക്കുവാനും ഒരു പൊതു പ്രവർത്തകൻ, പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ്, എം.എൽ.എ., മന്ത്രി എന്നീ എല്ലാ മേഖലയിലും പ്രവർത്തിച്ച് തന്റേതായ പ്രത്യേക ശൈലിയിലൂടെ വ്യക്തിത്വം നിലനിർത്തുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ച കാലഘട്ടത്തിൽ സാമൂഹ്യ സാഹചര്യങ്ങളിൽ പല എതിർപ്പുകളെയും നേരിട്ടുകൊണ്ട് ജനങ്ങളുടെ നേതാവായി, ഒരു പടത്തലവനായി അറുപതിലേറെ കൊല്ലക്കാലം രാഷ്ട്രീയ രംഗത്ത് ഉജ്ജ്വലമായി തന്റെ കഴിവുകളും മികവുകളും പ്രകടിപ്പിച്ച ഒരു വ്യക്തി എന്ന നിലയിൽ ചുരുങ്ങിയ കാലമേ ഈ നിയമസഭയിൽ അംഗമാവുകയും മന്ത്രിയാവുകയും ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിലും പഴയ കാലങ്ങളിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽതന്നെ അദ്ദേഹം

എന്നും സ്മരിക്കപ്പെടും. പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണത്തിൽ കേരളത്തിനും ജനാധിപത്യ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്കും തീർച്ചയായും വളരെ വലിയ ഒരു നഷ്ടം തന്നെയാണ് വരുത്തിയിട്ടുള്ളത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വേർപാടിൽ ദുഃഖം രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വേർപാട് സൃഷ്ടിച്ച വിടവ് നികത്താൻ കഴിയുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്താൻ നമുക്ക് കഴിയട്ടെ എന്ന് പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് എന്റെ വാക്കുകൾ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു.

ശ്രീ. എ. വി. അബ്ദുറഹിമാൻ ഹാജി: സർ, എന്റെ പ്രദേശത്ത് നിന്ന് വളരെ ദൂരത്തല്ല പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ സ്വദേശം. ഞാൻ ഒരു വിദ്യാർത്ഥി പ്രവർത്തകൻ ആയിരുന്നകാലം മുതൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിവാദപരമായ ജീവിത രംഗങ്ങൾ നേരിട്ട് മനസ്സിലാക്കുവാൻ എനിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു സംബന്ധിച്ച് പള്ളിക്കര വി. പി. മുഹമ്മദ് 'വിവാദ പുരുഷൻ' എന്ന പേരിൽ ഒരു വലിയ പുസ്തകം എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ ഒരു ദിവസം ചെന്നപ്പോൾ എന്റെ നേതാവ് സി. എച്ച്. മുഹമ്മദ് കോയസാഹിബ് ഈ ബുക്ക് വായിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഞാൻ ചോദിച്ചു, നിങ്ങൾ ഈ ബുക്കാനോ വായിക്കുന്നതെന്ന്, ഞാൻ അതൊന്ന് മറിച്ചുനോക്കി അപ്പോൾ അതു മുഴുവനും വായിക്കണമെന്ന് എനിക്ക് തോന്നി. അങ്ങനെയാണ് ഈ വിവാദ പുരുഷന്റെ ജീവിതത്തെ സംബന്ധിച്ച് മനസ്സിലാക്കാനുള്ള തീക്ഷ്ണത ആ നിലയിൽ ഒരു വികാരമായി മാറിയിരുന്നു എന്ന് അദ്ദേഹം പറയുകയുണ്ടായി. പി. ആർ. കുറുപ്പ് എല്ലാ രംഗങ്ങളിലും വിവാദപുരുഷനായിരുന്നു. ആ വിവാദത്തിൽ എന്റെ കക്ഷിയുമായി ഇണങ്ങിയും പിണങ്ങിയും പല സന്ദർഭങ്ങളിലും അദ്ദേഹവുമായി ബന്ധപ്പെടാൻ എനിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ അവസരങ്ങളിലെല്ലാം ഒരു ഉന്നതനായ സുഹൃത്ത് എന്നുള്ളത് ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം മറക്കുകയില്ല. വൈകാരികമായി എത്രയധികം വിരോധമുണ്ടെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആജ്ഞാപരമായി കഴിഞ്ഞാൽ അതെല്ലാം മറന്ന് സഹകരിക്കുക എന്നുള്ളതായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിത ലക്ഷ്യം. ആ ലക്ഷ്യത്തെ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ട് ധാരാളം വിവാദ സംഭവങ്ങൾക്ക് അദ്ദേഹം പാത്രീഭൂതനായിട്ടുണ്ട്. എന്തെല്ലാം സംഭവങ്ങളാണ് നടന്നത്; എടുത്തുപറയുവാൻ സാധ്യമല്ലാത്ത വിധത്തിൽ അത്രയും വിവാദപരമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം. ഈ ജീവിതത്തിനിടയിലും ചില മൂല്യങ്ങൾ അദ്ദേഹം ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചിരുന്നു. പൂർണ്ണമായ ഒരു ദേശീയ വാദിയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ അനുകൂലിക്കുന്നവരെ പൂർണ്ണമായി സഹകരിപ്പിച്ചും തന്നെ ദ്രോഹിക്കുന്നവരെ പൂർണ്ണമായും നശിപ്പിച്ചും രണ്ടുമുന്ന് വ്യാഴവട്ടക്കാലം ആ പ്രദേശത്തെ മുഴുവൻ കൈയടക്കി ഭരിച്ച ഒരു നേതാവായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. എന്റെ പാർട്ടിയുമായി അദ്ദേഹത്തിനു ഇണങ്ങിയും പിണങ്ങിയും പ്രവർത്തിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ ഒരു വിദ്യാർത്ഥി പ്രവർത്തകൻ ആയിരുന്ന കാലത്ത് ഏതാണ്ട് 15 വയസ് മുതൽ അദ്ദേഹത്തിനെ എനിക്ക് അറിയാം. എന്റെ പ്രദേശത്തുനിന്ന് വളരെ ദൂരത്തല്ല അദ്ദേഹം അധിവസിച്ചിരുന്ന പാമ്പൂർ പ്രദേശം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെയ്തികളെ സംബന്ധിച്ച് ഇവിടെ ഏതു വിധത്തിലുള്ള വിമർശനം ഉണ്ടായിരുന്നാലും അദ്ദേഹം പൂർണ്ണമായ ഒരു ദേശീയവാദിയായിരുന്നു. വർഗ്ഗീയത അദ്ദേഹത്തെ തീണ്ടുകപോലും ചെയ്തിരുന്നില്ല. തന്നെ എതിർക്കുന്നവരെ എതിർത്ത് നശിപ്പിച്ചും തന്നോട് അഭയം ചോദിക്കുന്നവർക്ക് പൂർണ്ണമായി അഭയം

കൊടുത്തുമുള്ള ജീവിതം ഈ കേരള ചരിത്രത്തിൽ വിസ്തൃതമായ ഒരു പാട് സംഭവങ്ങൾക്ക് സാക്ഷ്യം വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതെല്ലാം വിവാദപുരുഷൻ എന്ന പുസ്തകത്തിൽ സവിസ്തരമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വേർപാടിൽ എനിக்கும் എന്റെ പാർട്ടിക്കുമുള്ള അഗാധമായ ദുഃഖം ഞാൻ ഇവിടെ, രേഖപ്പെടുത്തട്ടെ. ഇനിയും അത്തരം ആളുകൾ നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ വളർന്നുവരട്ടെ എന്ന് ആശിക്കുന്നു.

വിദ്യാഭ്യാസവും മരാമത്തും വകുപ്പുമന്ത്രി (ശ്രീ. പി. ജെ. ജോസഫ്) : സർ, പി. ആർ. കുറുപ്പുമായി 1977-ലാണ് ഞാൻ പരിചയപ്പെടുന്നത്. അന്ന് അദ്ദേഹം നിയമസഭയിലേക്ക് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു വന്നിരുന്നു. അതിനുശേഷം വളരെ അടുത്ത സുഹൃദ്ബന്ധം അദ്ദേഹവുമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ഉത്തമ സുഹൃത്തും ശക്തനായ എതിരാളിയുമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. വളരെ സ്നേഹ പൂർവ്വം പെരുമാറുന്ന പി. ആർ. കുറുപ്പിനെപ്പറ്റി ഒട്ടേറെ നല്ല സ്മരണകളുണ്ട്. ഒരു-കാര്യം നടത്തണമെന്നു വിചാരിച്ചാൽ അത് നടപ്പിലാക്കിക്കിട്ടുവന്നതുവരെ അതിനുവേണ്ടി എല്ലാ ശ്രമവും നടത്തുന്ന ഒരാളായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ഒരേ മന്ത്രിസഭയിലിരിക്കുമ്പോൾ ചില ദിവസം രാവിലെ അദ്ദേഹം ഞാൻ താമസിക്കുന്ന റോസ് ഹൗസിൽ വരും. വിളിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടല്ല വരുന്നത്. മന്ത്രി വന്നാൽ വളരെ പെട്ടെന്നു തന്നെ എന്താണ് അത്യാവശ്യമെന്നു ചോദിക്കും. ഇത് വളരെ അത്യാവശ്യമുള്ള ഒരു കാര്യമാണ്, ഇതിന് അടിയന്തിരമായി നടപടി സ്വീകരിക്കണം, എന്ന് അദ്ദേഹം പറയും. അദ്ദേഹം അങ്ങനെ വന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ട് നടപടി സ്വീകരിക്കാതിരിക്കാൻ ഒരു നിവൃത്തിയുമില്ല. അന്നല്ലെങ്കിൽ പിറ്റേ ദിവസം നടപടി സ്വീകരിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തോട് പറയുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങനെ ഓരോ കാര്യത്തിനും അദ്ദേഹം പ്രത്യേകമായ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിരുന്നു എന്നുള്ളത് എടുത്തു പറയേണ്ട ഒരു കാര്യമാണ്. ആ പ്രദേശത്തെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെപ്പറ്റി എന്നെക്കാൾ അറിയാവുന്ന ഒട്ടേറെ ആളുകൾ ഇവിടെയുണ്ട്. വടക്കൻ വീരഗാഥയുടെ ചരിത്ര മുറങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ആ പ്രദേശത്ത് അദ്ദേഹത്തിന് പ്രത്യേകമായൊരു പ്രവർത്തന ശൈലി ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിനോട് യോജിക്കുന്നവരും വിധോജിക്കുന്നവരും ഉണ്ടാകാം. എങ്കിലും തന്റേടത്തോടുകൂടി കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ഒരാൾ, ശക്തമായി അഭിപ്രായങ്ങൾ പറയുന്ന ഒരാൾ, വളരെ ശാന്തമായി കാര്യങ്ങൾ പറയുന്ന ഒരാൾ..... അദ്ദേഹം വളരെ ചുരുക്കമായി മാത്രമേ അഭിപ്രായപ്രകടനം നടത്താറുള്ളൂ. പക്ഷെ അഭിപ്രായപ്രകടനം നടത്തിയാൽ അതിൽ ഉറച്ചുനിന്ന് അത് സ്ഥാപിച്ചെടുക്കാൻ അദ്ദേഹം നടത്തിയിട്ടുള്ള ഒട്ടേറെ ശ്രമങ്ങൾ എനിക്കറിയാം. അതിന് പല ഉദാഹരണങ്ങളുണ്ട്. പി. ആർ. കുറുപ്പുമായി എനിക്ക് അടുത്ത സുഹൃദ്ബന്ധമുണ്ടായരുന്നു. വ്യക്തിപരമായി, ആഴ്ചയിലൊരിക്കലെങ്കിലും ഫോണിൽ സംസാരിക്കുമായിരുന്നു. ഇവിടെ വന്നാൽ മിക്കവാറും കണ്ടു സംസാരിച്ചിട്ടേ പോകുമായിരുന്നുള്ളൂ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിധോഗം കേരള രാഷ്ട്രീയത്തിന് തിരാത്ത നഷ്ടമാണ് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്. പ്രത്യേകമായൊരു പ്രവർത്തനശൈലിയുടെ ഉടമയായിട്ടുള്ള പി. ആർ. കുറുപ്പ് തീർച്ചയായിട്ടും കേരള ചരിത്രത്തിൽ പ്രത്യേകമായ സ്ഥാനമുള്ള ഒരാളാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാവനസ്മരണയ്ക്കു മുന്നിൽ ഞാനും എന്റെ പാർട്ടിയും ആദരാഞ്ജലികൾ അർപ്പിക്കുന്നു.

ശ്രീ. കെ. നാരായണക്കുറുപ്പ് : സർ, ഈ സഭയിലെ അറിയപ്പെടുന്ന വ്യക്തിത്വമുള്ള ഒരു വലിയ മനുഷ്യന്റെ വേർപാടാണ് നാം ഇവിടെ അനുസ്മരിക്കുന്നത്. പി. ആർ. കുറുപ്പ് വിവാദപുരുഷനായിരുന്നു എന്നുള്ള പരാമർശം ഇവിടെ പല ഭാഗത്തുനിന്നും കേട്ടു. എന്നെ സംബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹം വിവാദപുരുഷനല്ല, എടുക്കുന്ന നിലപാടിൽ ഉറച്ചു നിൽക്കുമായിരുന്നു എന്നുള്ളതാണ്. വളരെ കൊച്ചുനാൾ മുതൽ അദ്ദേഹം രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഇറങ്ങി പ്രവൃത്തിക്കാൻ തുടങ്ങിയതാണ്. എന്നിട്ട് ഈ സഭയിൽ നിന്ന് യാത്ര പറയുന്ന സമയം വരെ ആ നിലപാട് അദ്ദേഹം സൂക്ഷിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ളത് ശരിയാണ്. തന്റെ ആവശ്യം നിറവേറ്റിക്കിട്ടാൻ വേണ്ടി ആരുടെയും മുൻപിൽ തല കുനിക്കാൻ ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം തയ്യാറായിട്ടില്ല. മലബാറിലെ നായകൻ തന്നെയായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. മലബാറിലെ ധീരയോദ്ധാക്കളെപ്പോലെ തന്നെ അതിന്റെ പിൻതലമുറക്കാരായി ആരെങ്കിലും അവശേഷിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു പി. ആർ. കുറുപ്പായിരുന്നു എന്ന് നമുക്ക് പറയാൻ കഴിയും. ആ കാലഘട്ടമെല്ലാം പോയതിനുശേഷം സോഷ്യലിസ്റ്റായി അദ്ദേഹം പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചു. പ്രജാ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടിയിൽ ചേർന്ന് രണ്ടു പ്രാവശ്യം മന്ത്രിയായി അദ്ദേഹം നല്ല പേരോടുകൂടി പ്രവർത്തിച്ചു. തന്റേടമായി അഭിപ്രായങ്ങൾ പറയുകയും പാവപ്പെട്ടവന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ കേൾക്കാൻ വളരെയേറെ താൽപര്യം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നതോടൊപ്പം അതു നടപ്പാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതിൽ സന്ധിയില്ലാസമരത്തിൽ ഏർപ്പെടാനും അദ്ദേഹം തയ്യാറായിരുന്നു. വിവിധ രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടികളോടുള്ള മത്സരമല്ല, വിവിധ പാർട്ടികളിൽ തന്നെ സ്വന്തം അഭിപ്രായം നേടിയെടുക്കാൻ പലപ്പോഴും വളരെശക്തമായി പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതെല്ലാം ഒരുപക്ഷേ വിവാദപുരുഷനെന്ന പേര് കേൾപ്പിക്കാൻ ഇടയാക്കിയിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ചാഞ്ചാടാതെ സ്വന്തം പാർട്ടിയിൽ ഉറച്ചുനിന്നു കൊണ്ട്, താൻ പറയുന്നതിന്റെ വ്യാപ്തി എത്രമാത്രം പോകുമോ എന്നുപോലും ചിന്തിക്കാതെ അതു നടപ്പാക്കിയെടുക്കാൻ എപ്പോഴും പരിശ്രമിച്ചിരുന്ന ധീരനായ പടയാളിയായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. പുറത്തോടിൽ നോക്കുമ്പോൾ വലിയ കട്ടിയുള്ള ആളാണെങ്കിലും വളരെ മാർദ്ദവമുള്ള ഒരു നാമ്പുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംസാരത്തിൽ നിന്ന് അത് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരംപോലെ തന്നെ ഉറച്ചതാണ് മനസ്സും. ആ മനസ്സ് പോലെ ഉറച്ചതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനവും. സാധാരണഗതിയിൽ അങ്ങനെയുള്ള ആളുകളെ അധികമായി നമുക്ക് കാണാൻ കഴിയുകയില്ല. അങ്ങനെ വ്യക്തിപ്രഭാവമുള്ള ഒരു വ്യക്തി ഈ നിയമസഭയിൽ വളരെക്കാലം അംഗമായിരുന്നു. രണ്ടു പ്രാവശ്യം മന്ത്രിയായിരുന്നു. രണ്ടു പ്രാവശ്യവും ഒരുപക്ഷേ വിവാദപുരുഷനായി വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടുവെങ്കിൽത്തന്നെയും അദ്ദേഹത്തെ ഏർപ്പെടുത്തുന്ന കാര്യങ്ങൾ, ഭംഗിയായിത്തന്നെ സ്വന്തം അഭിപ്രായത്തിന് മുൻതൂക്കം കൊടുത്തുകൊണ്ട് നടപ്പാക്കിയ ഒരു വലിയ മനുഷ്യനായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. അദ്ദേഹവും ഞാനുമായി പലപ്പോഴും കളരിപ്പയറ്റിനെപ്പറ്റി സംസാരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം കളരിപ്പയറ്റിൽ ആകൃഷ്ടനായിരുന്നു, അത് പഠിച്ചിരുന്നു എന്നൊക്കെയാണ് എന്നോട് പറഞ്ഞത്. ഞങ്ങളൊക്കെ ആ രീതിയിലുള്ള ഒരു വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട

ആളുകളാണ്. 'കുറുപ്പ്' എന്നു പറഞ്ഞാൽ കളരിപ്പയറ്റ് എന്ന് അർത്ഥമില്ലെങ്കിലും കുറുപ്പൻമാരിൽ ഭൂരിപക്ഷമാളുകളും കളരിപ്പയറ്റുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആളുകളാണ്. കളരിപ്പയറ്റ് പഠിക്കുന്നവൻ എത്ര ശക്തനായാലും, എത്ര കണിശക്കാരനായാലും അതു പഠിച്ചുകഴിയുമ്പോൾ വളരെ മാർദ്ദവമുള്ള ആളായി മാറും. അതാണ് അതിന്റെ പ്രത്യേകത. പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ ഹൃദയവും അങ്ങനെയാണ്. അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി ഞാൻ ദീർഘമായി പ്രസ്താവിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെ വലിയൊരു മനുഷ്യൻ, ഒരു നല്ല രാഷ്ട്രീയക്കാരൻ, വലിയൊരു ഭരണാധികാരി, ഏറ്റവും നല്ലൊരു സുഹൃത്ത് നമ്മുടെ സഭയിൽ നിന്ന് അസമയത്ത് പിരിഞ്ഞുപോയതിൽ വളരെയേറെ കൂണ്ഠിതമുണ്ട്. ആ കൂണ്ഠിതത്തിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കറും ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയും പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരത്തോടും അഭിപ്രായങ്ങളോടും ഞാനും പൂർണ്ണമായി യോജിക്കുന്നു. ആ വ്യക്തിയുടെ വേർപാട് പരമാർത്ഥത്തിൽ ഈ സഭയിൽ എല്ലാവരെയും ഇരുത്തി ചിന്തിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാവ് നിത്യതയിൽ ലയിക്കട്ടെ എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടും ആ നിര്യാണത്തിൽ എനിക്കും എന്റെ പാർട്ടിക്കുമുള്ള സങ്കടം അറിയിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് എന്റെ വാക്കുകൾ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു.

ജലസേചനവും തൊഴിലും വകുപ്പുമന്ത്രി (ശ്രീ. വി. പി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള) : സർ, പി. ആർ. കുറുപ്പിനെ സംബന്ധിച്ച് ഇവിടെ സഭാനേതാവും വിവിധ കക്ഷി നേതാക്കളും പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരത്തോട് ഞാനും പൂർണ്ണമായി യോജിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതാക്കളിൽ പ്രമുഖനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ചെറുപ്പകാലം മുതൽ രാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ച്, ദേശീയ സമരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കോൺഗ്രസ്സിൽ അംഗമായി പ്രവർത്തിച്ചു. കോൺഗ്രസ്സിൽ നിന്ന് രാജി വച്ചിട്ടാണ് അദ്ദേഹം സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടിയിൽ അംഗത്വം സ്വീകരിച്ചത്. രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഫലമായി അദ്ധ്യാപക ജോലി രാജിവച്ചു. എന്നിട്ട് അദ്ദേഹം ഒരു മുഴുവൻസമയ രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തകനായി മാറുകയായിരുന്നു. വടക്കൻ കേരളത്തിലെ ഒരു ഇതിഹാസമായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. പ്രഗൽഭനായ ഒരു ഭരണാധികാരി എന്ന പ്രശസ്തി അദ്ദേഹത്തിന് ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ ചിലർ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, 1967-ലെ ഇ. എം. എസ്.-ന്റെ മന്ത്രിസഭയിൽ അംഗമായിരുന്നപ്പോൾ ആണ് കേരളത്തിന്റെ ചരിത്രത്തിൽ സഹകരണരംഗത്ത് വിപ്ലവം സൃഷ്ടിച്ച സഹകരണ ബിൽ പാസ്സാക്കിയെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞത്. അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രമഫലമായിട്ടാണ്. ഒരു ഭരണാധികാരി എന്ന നിലയിൽ അദ്ദേഹം പ്രഗത്ഭനായിരുന്നു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ്, എം. എൽ. എ., മന്ത്രി എന്നീ നിലകളിൽ അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. എല്ലാ മേഖലകളിലും അദ്ദേഹം പ്രശസ്തമായ സേവനം അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. പൊളിറ്റിക്കൽ കരിയറിൽ അടിത്തറയുണ്ടായിരുന്ന മഹാനായ ഒരാളാണ് അദ്ദേഹമെന്നാണ് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നത്. ഫെളിറ്റിക്കൽ കരിയറിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം ഒരു സമയത്തും വ്യതിചലിച്ചിട്ടില്ല. വ്യതിചലിപ്പിക്കാൻ ചില സന്ദർഭങ്ങളിലൊക്കെ പലരും ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാണ് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ളത്. 1999-ൽ നടന്ന ഒരു സംഭവം പറയാം. കണ്ണൂർ റസ്റ്റ് ഹൗസിൽ വച്ച് സന്ദർഭവശാൽ ഞാൻ ചോദിക്കാതെ തന്നെ അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ട് ചില കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞു. 1999-ലാണ്

952/2010

അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാർട്ടിയിൽ പ്രശ്നങ്ങളുണ്ടായത്. പാർട്ടി പ്രശ്നങ്ങളുണ്ടായപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന് മന്ത്രി സ്ഥാനം രാജി വയ്ക്കേണ്ടി വന്നു. മന്ത്രി സ്ഥാനം രാജി വച്ചപ്പോൾ കേരളത്തിലെ പത്രങ്ങളിലും മറ്റു രംഗങ്ങളിലുമെല്ലാം ചില വിവാദങ്ങൾ ഉയർന്നു വന്നിരുന്നു. പി. ആർ. കുറുപ്പ് ജനതാദളിൽ ഭിന്നിപ്പുണ്ടാക്കി, ഇടതുപക്ഷജനാധിപത്യമുന്നണിക്കെതിരായി നേതൃത്വം നൽകാൻ അദ്ദേഹം തയ്യാറായി എന്നായിരുന്നു വിവാദം. ആ വിവാദത്തിനിടയിലാണ് എന്നെ കണ്ണൂർ റസ്റ്റ് ഹൗസിൽ വെച്ച് കണ്ടത്. അന്ന് അദ്ദേഹം എന്നോട് പറഞ്ഞുകാര്യം ഞാൻ ഇപ്പോഴും ഓർക്കുന്നു. “ഒരു രാഷ്ട്രീയ അടിത്തറയിൽകൂടി വളർന്നുവന്ന ആളാണ് ഞാൻ; ചില വീരന്മാർ ഈ സന്ദർഭത്തിൽ എന്നെ സമീപിച്ച് ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണിക്കെതിരായി, ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണി മന്ത്രിസഭയെ തകർക്കുന്നതിനുവേണ്ടി നേതൃത്വം നൽകണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടു.” അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ മറുപടി “ഞാൻ തന്തയില്ലായ്മ കാണിച്ച് ശീലമുള്ളവനല്ല, ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണിയുടെ വോട്ടുവാങ്ങി വിജയിച്ചവനാണ്, ഞാൻ അതിൽത്തന്നെ ഉറച്ചുനിൽക്കും” എന്നാണ്. ഞാൻ ഒരൊറ്റയക്ഷരം അങ്ങോട്ടു പറഞ്ഞില്ല, ഇതെല്ലാം എന്നോട് ഇങ്ങോട്ട് പറയുകയാണ്. അപ്പോൾ ഞാൻ അതിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കിയത് അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു പൊളിറ്റിക്കൽ കരിയറുണ്ടായിരുന്നു. ആ അടിത്തറയിലാണ് അദ്ദേഹം പ്രഗത്ഭനായ നേതാവും ഭരണാധികാരിയുമായത്. വടക്കൻ കേരളത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ പ്രഗത്ഭനായ എം. എൽ. എ.യുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വീട് ഒരു കോടതിയും ഊട്ടുപരയും പോലീസ് സ്റ്റേഷനുമായിരുന്നു. ആ പ്രദേശത്തുള്ള എല്ലാ സംഗതികളും ന്യായാന്യായങ്ങളും തർക്കങ്ങളുമൊക്കെ പറഞ്ഞാൽക്കുന്ന ഒരു വീടായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റേത്. എത്ര മഹാനായ വ്യക്തിയായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിര്യാണം കേരള രാഷ്ട്രീയത്തിനും ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ പ്രസ്ഥാനത്തിനും ഒരു തീരാന്തമാണ്. ആ നഷ്ടത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്മരണയ്ക്കുമുൻപിൽ ഞാൻ ആദരാജ്ഞലികൾ അർപ്പിക്കുന്നു.

ശ്രീ. ബാബു ദിവാകരൻ : സർ, അങ്ങും സഭാനേതാവും വിവിധ കക്ഷി നേതാക്കളും പി. ആർ. കുറുപ്പിനെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളോട് പൂർണ്ണമായി യോജിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്മരണയ്ക്കുമുന്നിൽ ആദരാഞ്ജലികൾ അർപ്പിക്കാനാണ് ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. കേരളത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽ പി. ആർ. കുറുപ്പ് വഹിച്ച പങ്കിനെ സംബന്ധിച്ച് ഇവിടെ എല്ലാവരും പരാമർശിക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിത്വത്തെക്കുറിച്ച് പറയുകയാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം ഒരു പ്രത്യേക വ്യക്തിത്വത്തിനുമയായിരുന്നുവെന്ന് എല്ലാവരും സമ്മതിക്കും. അദ്ദേഹത്തിന് ശരിയെന്ന് തോന്നുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ വിട്ടുവീഴ്ചയില്ലാതെ കർക്കശമായ നിലപാടുകൾ അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു തന്നെയാണ് അദ്ദേഹത്തെ എന്നും ഒരു വിവാദ പുരുഷനായി നിലനിർത്തിയത്. അദ്ദേഹത്തെ അടുത്തറിയാൻ എനിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചത് അങ്ങിവിടെ പരാമർശിച്ചതുപോലെ 1967-ൽ എന്റെ പിതാവിനോടൊപ്പം സലാഫ് ഇ. എം. ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെ മന്ത്രിസഭയിൽ അംഗമായി അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന കാലഘട്ടത്തിലാണ്. അടുത്തടുത്ത

വീടുകളിൽ താമസിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ട് വളരെ കുഞ്ഞിലേതന്നെ പി. ആർ. കുറുപ്പുമായി അടുത്തിടപഴകാൻ എനിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചു. അന്നുമുതൽ ഈ സഭയിൽ അദ്ദേഹം അവസാനമായി പങ്കെടുത്ത ദിവസംവരെ വളരെ വാത്സല്യത്തോടുകൂടിയാണ് ഞങ്ങളെപ്പോലുള്ളവരോട് പെരുമാറിയിട്ടുള്ളത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ വിവിധ തലങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഇവിടെ കക്ഷിനേതാക്കന്മാർ വളരെ വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിലേയ്ക്കൊന്നും കടന്നുപോകാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരു പിതൃസഹോദരന്റെ വേർപാടാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിര്യാണം മൂലമുണ്ടായിട്ടുള്ളത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്മരണയ്ക്കുമുൻപിൽ എന്റെയും എന്റെ പാർട്ടിയുടേയും ആദരാഞ്ജലികൾ അർപ്പിക്കുന്നു.

ഡോ. എ. നീലലോഹിതദാസൻ നാടാർ: സർ, പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണത്തിൽ അനുശോചനം രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് അങ്ങും ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയും മറ്റു നേതാക്കന്മാരും പ്രകടിപ്പിച്ച എല്ലാ വികാരങ്ങളോടും അഭിപ്രായങ്ങളോടും ഞാനും പൂർണ്ണമായി യോജിക്കുന്നു. നമ്മുടെ രാഷ്ട്രീയ സാമൂഹ്യ മണ്ഡലങ്ങളിൽ ആഞ്ഞടിച്ച ഒരു കൊടുംകാറ്റായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടിന്റെ രണ്ടാം ദശകത്തിൽ ആരംഭിച്ച കൊടുങ്കാറ്റ് ഈ നൂറ്റാണ്ടിൽ ആണ് അവസാനിച്ചത്. ആ കൊടുങ്കാറ്റ് സൃഷ്ടിച്ച വ്യതിയാനങ്ങൾ അതിന്റെ സ്മരണകൾ എക്കാലവും നമ്മുടെയും നാട്ടുകാരുടെയും മനസ്സിൽ നിലനിൽക്കുമെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ യാതൊരു സംശയവുമില്ല. അയിത്തവും തീണ്ടലും തൊടീലുമൊക്കെ നിലനിന്നിരുന്ന ഒരു കാലയളവിൽ അതിന് അതീതനായി ഉയരാനും മനുഷ്യരെ സ്നേഹിക്കാനും അവരുടെ എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളിലും സുഖ-ദുഃഖങ്ങളിലും പങ്കാളിയാകാനും കഴിഞ്ഞ ഒരാളാണ് പി. ആർ. കുറുപ്പ്. സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥിയായിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ അദ്ദേഹം അയിത്തത്തെ ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ആ കാലഘട്ടത്തിൽ വിദ്യാലയത്തിൽ പോയി വീട്ടിൽ മടങ്ങിയെത്തുന്ന കുട്ടികൾ ഷർട്ടുചിട്ടുമാറ്റി കുളികഴിഞ്ഞിട്ടേ വീട്ടിൽ കയറാവൂ എന്ന ഒരു ശീലമുണ്ടായിരുന്നു. അതിനെ ലംഘിച്ചുകൊണ്ട് ഓടിവന്ന് അമ്മയെ കെട്ടിപ്പിടിച്ച്, അമ്മയെത്തന്നെ അയിത്താചരണത്തിന് അതീതമാക്കിമാറ്റാൻ പി. ആർ. കുറുപ്പിന് കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അങ്ങനെ വിദ്യാലയ ജീവിത കാലയളവിൽത്തന്നെ സ്വന്തം വീട്ടിലും പരിസരങ്ങളിലും അയിത്തം അവസാനിപ്പിക്കാൻ സ്വന്തം പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ കഴിഞ്ഞ ഒരാളായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. അതുപോലെ കുട്ടിക്കാലം മുതൽതന്നെ സാഹിത്യത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് അഭിരുചിയുണ്ടായിരുന്നു. സാഹിത്യ ചർച്ചകളിൽ അദ്ദേഹം പങ്കെടുത്തിരുന്നു. അന്നത്തെ കവിത്രയങ്ങളായ ഉള്ളൂർ, ആശാൻ, വള്ളത്തോൾ എന്നിവരെ ഊന്നിനിന്നുള്ള ചർച്ചകളിൽ അന്നും ഇന്നും എന്നും താൻ ഉള്ളൂർ പക്ഷപാതിയാണെന്ന് അടിവരയിട്ട് പി. ആർ. കുറുപ്പ് പറഞ്ഞിരുന്നു. നാടകരചന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു പ്രത്യേകതയായിരുന്നു. ഉള്ളൂരിന്റെ 'ഉമാകേരളം' എന്ന ഖണ്ഡകാവ്യത്തെ ആസ്പദമാക്കി 'ഉമയമ്മറാണി' എന്ന നാടകം രചിച്ചു. പിന്നെ ഉഷാ അനിരുദ്ധവും സുദ്രോർജ്ജുനവും അദ്ദേഹം രചിച്ച നാടകങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവയാണ്. വടക്കേ മലബാറിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിനും ജനങ്ങളുമായി

സൗഹൃദം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിന് വളരെ നേരത്തേതന്നെ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അധ്യാപകനായിരിക്കുമ്പോൾ സ്കൂളുകളിൽ എത്താത്ത കുട്ടികളെ വീടുകളിൽപോയി വിളിച്ച് സ്കൂളുകളിൽ എത്തിക്കാൻ രക്ഷകർത്താക്കളിൽ സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുകയും സ്നേഹവാത്സല്യം കൊണ്ട് കുട്ടികളിൽ താൽപര്യമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തികൾ അദ്ദേഹം നടത്തിയിരുന്നു. നാടകത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും സ്കൂളുകളിൽ കുട്ടികളെ എത്തിക്കുന്നതിലും അദ്ദേഹം പ്രത്യേകിച്ച് എടുത്ത താല്പര്യം, അതു മൂലാന്നിരമുണ്ടായ സൗഹൃദം പിൽക്കാലത്ത് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിന് അനുകൂല ഘടകമായി വർത്തിക്കുകയുണ്ടായി. അതുപോലെതന്നെ അങ്ങിവിടെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതുപോലെ മഹാത്മാഗാന്ധി കണ്ണൂർ സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ ആരുടേയും ആഹ്വാനമില്ലാതെ സ്ത്രീകൾ ആഭരണങ്ങൾ ഗാന്ധിജിക്ക് സമർപ്പിക്കുന്നതുകണ്ട്, ഗാന്ധിജിയുടെ പ്രസംഗം കേട്ട് അദ്ദേഹം ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ ആകൃഷ്ടനാകുകയും സാഹിത്യ രംഗവും കായിക രംഗവും ഉപേക്ഷിച്ച് ദേശീയ പ്രസ്ഥാനവുമായി അലിഞ്ഞു ചേരാനുള്ള അഭിനിവേശം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിലുണ്ടാവുകയും ചെയ്തു. 1933-ൽ തലശ്ശേരിയിലെ ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രവർത്തകർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭവനത്തിലെത്തി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവിന് ഖാദിത്തുണി സംഭാവന ചെയ്യുകയുണ്ടായി. അന്നുമുതൽ അദ്ദേഹം ഖാദി ധരിച്ചു തുടങ്ങി. ഖാദി പ്രചരണ കാര്യത്തിലും മദ്യവർജ്ജനത്തിലും അദ്ദേഹം ഒരുപോലെ താല്പര്യമെടുത്തു. താൻ ജീവിതത്തിലൊരിക്കലും മദ്യപിച്ചിട്ടില്ല, അതിന്റെ രുചി അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം അടിവരയിട്ട് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വലിയ മേന്മയായി അദ്ദേഹം എക്കാലവും വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. പി. ആർ. കുറുപ്പിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം 1940-ൽ മഹാത്മാഗാന്ധി ആഹ്വാനം ചെയ്ത വ്യക്തി സത്യാഗ്രഹത്തിൽ പങ്കെടുത്തുകൊണ്ടാണ് സജീവമായി ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിലേയ്ക്ക് കടന്നുവരുന്നത്. അന്ന് തലശ്ശേരിയിൽ വലിയ കച്ചവടക്കാർ, സമ്പന്നരായ ആളുകൾ, വക്കീലന്മാർ ഇവരായിരുന്നു ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ പ്രവൃത്തിച്ചിരുന്നത്. ദേശീയ നേതാക്കൾ അവിടെ എത്തുമ്പോൾ അവർക്ക് സ്വീകരണങ്ങൾ സംഘടിപ്പിക്കുക എന്നുള്ള ചടങ്ങുമാത്രമാണ് നടന്നിരുന്നത്. ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തെ ഒരു ജനകീയപ്രസ്ഥാനമാക്കി മാറ്റാൻ പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനം കൊണ്ട് ആ കാലഘട്ടത്തിൽ കഴിഞ്ഞു എന്നുള്ളതാണ് സത്യം. ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെ ഇവിടെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിലേയ്ക്കും അദ്ദേഹം കടന്നുവരികയുണ്ടായി. സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിലും ജനതാ പ്രസ്ഥാനത്തിലും കേരളത്തിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ ബഹുജനാടിത്തറയുള്ള നേതാവായിരുന്നു പി.ആർ. കുറുപ്പ്. 1977-ൽ കേരള നിയമസഭയിൽ ഞാൻ കടന്നുവരുമ്പോൾ പി. ആർ. കുറുപ്പ് ഈ സഭയിലുണ്ടായിരുന്നു. അന്നു ഞാൻ പ്രതിപക്ഷത്തെ ഒരു സാമാജികനായിരുന്നു. പി.ആർ. കുറുപ്പ് ഭരണകക്ഷിയിലെ, കോൺഗ്രസ്സിലെ ഒരു സാമാജികനായിരുന്നു. അന്നു മുഖ്യമന്ത്രിയായിരുന്ന ശ്രീ. കെ. കരുണാകരൻ, രാജൻ കേസിൽ ഹൈക്കോടതിയുടെ പരാമർശനത്തെ തുടർന്ന് രാജിവയ്ക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം മുഖ്യമന്ത്രി സ്ഥാനം രാജി

വച്ചശേഷം ദീർഘനാൾ കേരള നിയമസഭയിൽ ഒരക്ഷരം ഉരിയാടാതെ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥിതിയുണ്ടായിരുന്നു. അന്ന് ശ്രീ. കെ. കരുണാകരനെ അനുകൂലിച്ച് സംസാരിക്കാൻ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കക്ഷിയിലെ അംഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ ആരും മുന്നോട്ടു വരാത്ത അവസ്ഥയുണ്ടായിരുന്നു. ആ ഹൈക്കോടതി വിധിയുണ്ടായതിനുശേഷം ശ്രീ. കെ. കരുണാകരനെ പിന്താങ്ങാൻ, കോർട്ടലക്ഷ്യത്തിന്റെ ഒരു സൂചന പോലുമില്ലാതെ പി. ആർ. കുറുപ്പ് നടത്തിയ പ്രസംഗം, നാലു തവണ ഈ നിയമസഭയിൽ അംഗമായിരിക്കാൻ അവസരം ലഭിച്ച, ഒരു തവണ പാർലമെന്റ് അംഗം ആകാനും അവസരം ലഭിച്ച എന്ന സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഞാൻ കേട്ട ഏറ്റവും ഉജ്ജ്വലമായ ഒരു പാർലമെന്ററി പ്രസംഗമായിരുന്നു - അതായിരുന്നു പി. ആർ. കുറുപ്പ്. ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ എതിർക്കുമ്പോൾ ശക്തിയായി എതിർക്കുകയും സ്നേഹിക്കുമ്പോൾ അതിരറ്റ സ്നേഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സ്വഭാവക്കാരനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഒരുപോലെ പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ സ്നേഹവാത്സല്യവും എതിർപ്പുമൊക്കെ അനുഭവിക്കാൻ അവസരമുണ്ടായ ഒരാളാണ് ഞാൻ. ആ സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങളിലും എതിർപ്പിലും ഒരുപോലെ സൗരഭ്യമുണ്ടായിരുന്നു എന്നുള്ളതാണ് പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ ഒരു പ്രത്യേകത. പൊയ്മുഖങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിനില്ലായിരുന്നു. സംഘടനയ്ക്കകത്തുള്ള പോരാട്ടങ്ങളിലായിരുന്നാലും രാഷ്ട്രീയ രംഗത്തുള്ള പോരാട്ടങ്ങളിലായിരുന്നാലും ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ മുന്നിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം പടനയിക്കുമായിരുന്നു. പുറകിൽ നിന്നു പടനയിക്കുന്ന സ്വഭാവം പി. ആർ. കുറുപ്പിനെ സംബന്ധിച്ചുണ്ടായിരുന്നില്ല. ശക്തിയായി രംഗത്തു നിന്ന് ഓരോ പോരാട്ടങ്ങളിലും പങ്കെടുത്തിട്ടുള്ള ഒരാളാണ് പി. ആർ. കുറുപ്പ്. മറ്റാരെങ്കിലും ഇളക്കി വിട്ടാൽ ഇളക്കുന്ന ആളായിരുന്നില്ല അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹം ഒരു അധ്യാപകനായിരുന്നു. 90 രൂപയായിരുന്നു ശമ്പളം. പക്ഷേ ഒപ്പിട്ടു കൊടുത്താൽപ്പോലും ശമ്പളം കിട്ടിയിരുന്നു. അതായിരുന്നു ആ കാലഘട്ടത്തിൽ എയ്ഡഡ് സ്കൂൾ അധ്യാപകരുടെ സ്ഥിതിവിശേഷം. അത്തരം അധ്യാപകരെ സംഘടിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് അധ്യാപക പ്രസ്ഥാനത്തിലൂടെ പി. ആർ. കുറുപ്പ് പൊതു രംഗത്തേയ്ക്കു കടന്നു വരുന്നു. കർഷകരെ സംഘടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, കർഷക പോരാട്ടങ്ങളിലൂടെ പി. ആർ. കുറുപ്പ് പൊതു രംഗത്ത് ഉയർന്നുവരികയുണ്ടായി. മുതുകാട്, കാട്ടാമ്പള്ളി തുടങ്ങിയ കർഷക സമരങ്ങളിൽ പി. ആർ. കുറുപ്പ് അനുഭവിച്ച മർദ്ദനങ്ങളും ത്യാഗങ്ങളുമൊക്കെ തന്നെ മലബാറിലെ സോഷ്യലിസ്റ്റു പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രവർത്തകരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ജനതാ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രവർത്തകരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരു ഇതിഹാസ കഥയാണ്. പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണം ഈ സഭയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഏറ്റവും പഴക്കം ചെന്ന ഒരു അംഗത്തെ നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിന് തുല്യമാണ്. കേരള രാഷ്ട്രീയ രംഗത്ത് ഏറ്റവും കരുത്തനായ, ശക്തനായ, ഒറ്റയാളും പകരം ഉപമിക്കാൻ ഇല്ലാത്ത സ്വഭാവ വിശേഷങ്ങളുടെ, വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ ഉടമയെ നമുക്ക് ഇന്ന് നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഞങ്ങളുടെ ഏറ്റവും കരുത്തനും ശക്തനും ജനകീയാടിത്തറയുള്ളതുമായ നേതാവിനെയാണ് നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അങ്ങ് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മകഥ, തന്റെ

നാടിന്റെ കഥയേയും സ്വന്തം ജീവിത കഥയേയും ഒരു നാടിന്റെ കഥയുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്താൻ, ഇഴുകിച്ചേർക്കാൻ കഴിഞ്ഞ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ ഉടമയാണ് അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹം തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, 'എന്റെ നാട് എന്റെ ലോകമാണ്, ഈ നാടും നാട്ടുകാരും ഇല്ലെങ്കിൽ പിന്നെ ഞാനില്ല' എന്ന്. അതാണ്. പി. ആർ. കുറുപ്പ്. പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ നിര്യാണത്തിലുള്ള നഷ്ടബോധം ഞങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം എക്കാലവും നിലനിൽക്കുന്നതാണ്. ആ നഷ്ടബോധത്തിൽ ഞാൻ ദുഃഖവും അനുശോചനവും രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രീ. എ. സി. ഷൺമുഖദാസ് : സർ, പഠിക്കുന്ന കാലം മുതൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാത്സല്യവും ഒരു ഗുരുനാഥനെന്നുള്ള നിലയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശവും നേടാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായിട്ടുള്ള ഒരാളാണ് ഞാൻ. ഞാൻ ഹൈസ്കൂളിൽ പഠിക്കുമ്പോൾ, എന്റെ വീട്ടിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റു പാർട്ടിയുടെ നേതാക്കന്മാരുള്ളതുകൊണ്ട്, എന്റെ പഠനമുറിയിൽ യോഗം കഴിഞ്ഞ് ഉറങ്ങാൻ വരുന്ന അദ്ദേഹം പല ഘട്ടങ്ങളിലും നിൽകിയിട്ടുള്ള ഉപദേശങ്ങൾ ഞാൻ ഇന്നും ഓർക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതാന്തം വരെ, വ്യത്യസ്ത ചേരിയിൽ രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനം നടത്തിയപ്പോഴും അദ്ദേഹവുമായി ഇടപഴകാനിടവന്നിട്ടുള്ള ഒരാളാണ് ഞാൻ. അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ട ജനവിഭാഗത്തിനുവേണ്ടി വാദിക്കാനോ പ്രവർത്തിക്കാനോ ആരുമില്ലാതിരുന്ന ഒരു കാലത്ത്, ഏറ്റവും ഉയർന്ന സവർണ്ണ കുടുംബത്തിൽ പിറന്ന്, ആ കുടുംബത്തിലെ എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളും അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള പി. ആർ. കുറുപ്പ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതകാലം മുഴുവൻ ആ പ്രദേശത്തെ ആരുമാരും ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടാത്തവരുൾപ്പെടെ ഏതു കാര്യത്തിന് ആരുസമീപിച്ചാലും അദ്ദേഹം അവരെയെല്ലാം എല്ലാ രീതിയിലും സഹായിക്കുന്ന ഒരാളായി മാറി. ഒരു നാടിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ആ നാടിന്റെ എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും അദ്ദേഹം ഏതു സ്ഥാനത്ത് ഇരുന്നപ്പോഴും ഇട പെട്ടിട്ടുണ്ട് എന്നതാണ്. 'ഒരു വിവാദ പുരുഷന്റെ കഥ' എഴുതാൻ പള്ളിക്കര വി. പി. മുഹമ്മദിനെ പ്രേരിപ്പിച്ചത് എന്ന് മുഹമ്മദ് പറയുന്നത് എനിക്ക് കേൾക്കാനിട വന്നിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ അദ്ദേഹം വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ചിലരുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരുന്നു. സർക്കസ്സിന്റെ കുലഗുരുവായ കീലേരി കുഞ്ഞിക്കണ്ണ് ടീച്ചറുടെ ശിഷ്യനായിരുന്നു. ഇന്ന് കേരളത്തിലങ്ങോളമിങ്ങോളം നടക്കുന്ന കളരിപ്പയറ്റിന്റെ സി. വി. എൻ. കളരി സംഘത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനായ, അതിന്റെ സ്ഥാപകനായ സി. വി. നാരായണൻ നായരുടെ ജ്യേഷ്ഠന്റെ മകനാണ് അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹത്തിന് അതുകൊണ്ടുതന്നെ തച്ചോളി ഒതേനന്റെയും കതിരൂർ ഗുരുക്കളുടെയും ഇതിഹാസമുള്ള പാമ്പുരിന്റെയും പ്രാന്തപ്രദേശങ്ങളിൽ ആ ചുവട് വച്ച് പൊതുപ്രവർത്തനവും രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനവും നടത്താൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം സോഷ്യലിസ്റ്റായി മാറുമ്പോഴും അദ്ദേഹത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇന്ത്യ മറ്റേതിനേക്കാളും വലുതായിരുന്നു. ഈ നാട്ടിലെ സാമൂഹ്യരംഗങ്ങളിൽ മാറ്റമുണ്ടാകുമ്പോഴും നമ്മുടെ രാഷ്ട്രീയ പൈതൃകവും സാംസ്കാരിക പൈതൃകവും നിലനിൽക്കണമെന്ന് അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചു. ആലഞ്ഞേയമായ ഒരു നാടകം എഴുതാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചപ്പോൾ, സ്വാഭാവികമായി ഹനുമാൻ ഭക്തിയുള്ള അദ്ദേഹം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാടകങ്ങളിൽ ഈ കാര്യങ്ങൾ വളരെ ശക്തിയായി ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ

പ്രചരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചത് കുട്ടിക്കാലത്ത് പലതിൽ നിന്ന് എനിക്ക് കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഒരു പൊതു പ്രവർത്തകനാണ്, സാഹിത്യകാരനാണ്, നടനാണ്, നല്ല വോളീബോൾ കളിക്കാരനുമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വോളീബോളിലുള്ള ഹിറ്റ് കണ്ട് കുട്ടികളായ ഞങ്ങൾ കൈകൊട്ടി ആഹ്ലാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. നല്ല ബാഡ്മിന്റൺ കളിക്കാരനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ തുറകളിലും വ്യാപൃതരായ അപൂർവ്വം രാഷ്ട്രീയ നേതാക്കളിൽ ഒരാളാണ് അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെയുള്ള ഒരാളുടെ വിധേഗം ഈ സഭയ്ക്ക് നഷ്ടമാണ്. ഈ കാലഘട്ടത്തിലെ പല പ്രശ്നങ്ങളും ആലോചിക്കുമ്പോൾ നമുക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിധേഗം ഒരു തീരാനഷ്ടമാണ്. ഈ തീരാനഷ്ടത്തിൽ അങ്ങും മറ്റു നേതാക്കളാരും പ്രകടിപ്പിച്ച ദുഃഖത്തിൽ ഞാനും പങ്കു ചേരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ ദുഃഖത്തിൽ അനുശോചനം രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

മി. സ്പീക്കർ: പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ വേർപാടിൽ അഗാധമായ ദുഃഖം രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് നമുക്ക് അല്പ സമയം മൗനം ആചരിക്കാം.

(പരേതനോടുള്ള ആദരസൂചകമായി സഭാംഗങ്ങൾ അല്പനേരം എഴുന്നേറ്റു നിന്നു മൗനം ആചരിച്ചു.)

പി. ആർ. കുറുപ്പിന്റെ വേർപാടിൽ അനുശോചിച്ചുകൊണ്ട് ഇന്ന് സഭാനടപടികൾ നിർത്തിവയ്ക്കുന്നു.

ഓർഡർ, ഓർഡർ,..... സഭ ഇപ്പോൾ പിരിയുന്നതും തികളാഴ്ച രാവിലെ 8.30-ന് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതുമാണ്.

(2001 ഫെബ്രുവരി മാസം 19-ാം തീയതി തികളാഴ്ച രാവിലെ 8.30-ന് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതിനായി സഭ രാവിലെ 9.47-ന് പിരിഞ്ഞു.)